

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY VA O'RTA MAXSUS TA'LIM VAZIRLIGI
NAVOIV DAVLAT PEDAGOGIKA INSTITUTI

"TASDIQLAYMAN"
Navoiy davlat pedagogika instituti rektori
prof. B.B. Sobirov
X1 2022-yil

10.00.02 – O'ZBEK ADABIYOTI IXTISOSLIGI BO'YICHA
TAYANCH DOKTORANTURA (PhD)GA KIRISH SINOVHLARI

DASTURI VA BAHOLASH MEZONI

Ushbu dastur Navoiy davlat pedagogika instituti o'quv-uslubiy kengashi tomonidan muhokama qilinib, foydalanish uchun tavsija etilgan (2022-yil 30 No 3 -sonli bayonoma).

KIRISH

Tuzuvchilar: A.Xolmurodov

O'zbek tili va adabiyoti kafedrasи mudiri, f.f.d.

 Z.Ahmedova

O'zbek tili va adabiyoti kafedrasи katta o'qit., f.f.d. (PhD)

Taqrizchilar: T.Xo'jayev

O'zbek tili va adabiyoti kafedrasи dotsenti, f.f.n

 B.Ashurov

O'zbek tili va adabiyoti kafedrasи dotsenti, f.f.n

O'zbek adabiyoti ixtisosligi buyicha tayanch doktoranturaga kirish imtihonining ushbu dasturi yuqoridaq talablardan kelib chiqqan holda tuzildi va taqdим qilingan mavzular, nazorat savollari tadqiqotchilar bilim savyasini aniqlashga yetarli kafolatdir.

Dastur talabgorlarning yuqori malakali mutaxassis bo'lishi uchun zarur bo'lgan muhim manbalarni o'z ichiga oladi.

Dasturning maqsad va vazifalari

Dasturni o'qitishdan maqsad- bo'tajak adabiyotshunos olimlar o'zbek muntoz adabiyoti, adabiyotshunosligi tarixi, adabiyot nazariysi, adabiy tanqid va hozirgi adabiy jarayon, shuningdek jahon adabiyoti va dunyo adabiyotining ilg'or adabiy-nazariy tamoyillari haqida atroficha bilim berish bilan birga, ularning kelajakdagi ish faoliyatlarida amaliy ahamiyat kasb etuvchi adabiy-nazariy ko'nikma va malakalarini shakllantirish va rivojlanishidan iborat.

Dasturning vazifasi- adabiyotshunoslikda fanning taraqqiyot tamoyillari, badiiy tahlil tamoyillari, struktural metod, qiyosiy-tarixiy metod, biografik metod va ularning nazariy asaolari va xususiyatlarini tadqiq qilishga doir bilmalarni o'rganishdan iborat.

Talabgorlarning bilmiga, ko'nikma va malakasiga qo'yilgan talablar:

- mumtoz adabiyot tarixi va folklor;
  - adabiyotshunoslik fanining tarixiy taraqqiyoti va tamoyillari;
  - jahon va o'zbek adabiyotshunosligida zamonaviy tahlil metodlari;
  - badiiy tafakkur tarixi;
  - adabiy tanqid tarixi va adabiy jarayoni;
  - badiiy asarning germenevlik tahlili;
  - jahon adabiyotidagi ilg'or nazariy qarashlar rivoji;
  - tarjima adabiyoti va bugungji adabiy jarayon;
  - adabiyot nazariyasi va nazariy tafakkur tarixi;
  - aruz nazariyasi va ushbu vaznning o'ziga xos jihatlari
  - badiiy tahlil tamoyillari;
  - hozirgi adabiy jarayonning muhim xususiyatlari;
  - tasavvuf adabiyoti;
  - struktural tahlil va struktural metod;
  - modern va postmodern adabiyoti;
  - sharq adabiyotidagi tasavvufiy obrazlar tizimi va majoz haqida yetarli bilim va ko'nigmaga ega bo'lishi kerak.
- ### **Asosiy qism**
1. Eng qadimgi og'zaki adabiy yodgorliklar, ularning manbalari.
  2. "Avesto" adabiy manba sifatida. "Avesto"ning o'rganilishi tarixidan.
  3. Mahmud Koshg'ariy va uning "Devonu lug'oti-turk" asaridagi afsona va xalq qo'shiqlari.
  4. Abu Nasr Forobiyning she'r, uning hosil bo'lish qonuniyatari va insoniyat tomonidan idrok etilishi haqdagi fikrlari
  5. Nosiriddin Rabg'uziy hayoti va ijodi. Adib ijodining o'rganilish tarixi.
  6. "Qisasi Rabg'uziy" asarida she'riy namunalarning g'oyaviy-badiiy mohiyati
  7. Haydar Xorazmiy hayoti va ijodining manbalari.
  8. Haydar Xorazmiy "Maxzan ul-asror" dostonining kompozitsion qurilishi va syujeti.
  9. Yusuf Xos Hojib va uning "Qutadg'u biling" asarida kasb-hunar haqidagi mulhozalari
  10. Ahmad Yassaviyning "Devoni hikmat" asari mavzulari. Misollar yordamida sharhlang.
  11. Pahlavon Mahmud ruboylarining axloqiy-ta'limiyl handa falsafiy mohiyati.
  12. Sakkokiy lirikasi: mavzu va obrazlari
  13. "Lisonu-t-tayr" falsafiy-tasavvufiy doston sifatida. "Shayx San'on" hikoyasining g'oyaviy mohiyati
  14. Xamsachilik an' anasi va Alisher Navoiy "Xamsa"sining yaratilishi
  15. Navoiyning "Hayrat ul-abror" dostonidagi hikoyatlar va ularning ma'rifiy-tarbiyaviy ahamiyati
  16. Navoiyning "Farhod va Shirin" dostonida xalq og'zaki ijodi g'oyalarining aks etishi.
  17. "Sab'ai sayyor" dostonining tarkibiy tuzilishi va hikoyatları tahlili.
  18. "Saddi Iskandariy'dagi hikoyalarning g'oyaviy-badiiy

xususiyatlari.

talqini.

19.“Boburnoma”ning o’zbek adabiyoti va madaniyatini o’rganishdagi ahamiyati.

20.Huvaydo “Rohati dil” dostoni va undagi ayrim masalalar sharhi.

21.Ogahiy “Ta’viz ul-oshiqin” devonining janlar xilma-xilligi va yetakchi mavzulari

22.Zamonaviy o’zbek adabiyotida adabiy-ijodiy metodlar: Realizm, modernism metodlari tahlili

23.Zamonaviy o’zbek adabiyotida adabiy-ijodiy metodlar: Struktural, germenevlik metodlar tahlili

24.Abdulla Avloniyning “Turkiy Guliston yoxud axloq” asarida tarbiya va axloq masalalari

25. Abdulla Qodiriy “Mehrobdan chayon” romanida konflikt

26.A.Qodiriyning satirik asarlarida xarakter yaratish mahorati

27. Fitratning “Adabiyot qoidalar” asarida badiiy adabiyot masalalari

28. Cho’pon hikoyalari davr ruhiyati tasvirining aks etishi

29.Usimon Nosir dramalari tahlili.

30.Abdulla Qahhor “Boshsiz odam”, “Ming bir jon”, “Asror bobo” hikoyalarinig g’oyaviy mohiyati

31. Maqsud Shayxzoda she’riyatining yetakchi mavzulari.

32. O.Yoqubov “Adolat manzili” romanida shaxs fojasi talqini ifodalanishi

33. S.Ahmad “Jumjilik” romanida davr va muhit muammolarining ifodalanishi

34. Abdulla Oripov she’riyatiда fojaviylik. Sho’ir she’rlari misoldida sharhlang.

35. Erkin Vohidov “Istanbul fojas” dramatik dostonida davr va shaxs

36.M.Do’st “Lolazor” romanida obrazlar tahlili.

37.T.Murod “Otamdan qolgan dallar” romanida Dehqonqul obrazida konfliktarning yuzaga kelishi.

38. Shavkat Rahmon “Saylanna” 1995-yilgi kitobining kompozition tuzilishi va yetakchi mavzulari.

39. Usmon Azim “Saylanna” 1995-yilgi kitobining kompozition tuzilishi va yetakchi mavzulari.

40.XIX asrda G’arbiy Yevropa va rus adabiyotshunosligida Madaniy-maktablari va metodlari. Mifologik maktab.

41. XIX asrda G’arbiy Yevropa va rus adabiyotshunosligida Madaniy-tarixiy maktab, Psixologik maktablarning paydo bo’ishi.

42.Aruz vazni paydo bo’ishi, aruzda vazn, rukn, bahr atamalariga sharh

43.Aruzda Asliy va tarmoq ruknları sharhi

44.Aruzda hazaj va ramal bahrlari tahlili

45.Badiiy adabiyotning o’ziga xos xususiyatlari. Adabiyot – so’z san’ati.

46.Badiiy adabiyotning vazifalari, badiiy adabiyotda tipiklashirish va individualashirish.

47. Tip va uning xarakteridan farqli jihatlari.

48.Badiiy asarda konflikt. Konflikt haqida adabiyotshunoslikdagi bahslar.

49.Badiiy asarda shakl va mazmun. Misollar yordamida sharhlang.

50.Badiiy adabiyotning funksiyalari

51. Badiiy adabiyotning funksiyalari

52.Badiiy asarda obraz yaratish yo’llari, obraz turlari

53.Hozirgi o’zbek nasrining janr va uslub imkoniyatlari

ADABIYOTLAR RO'YXATI:

54. O'zbek qissalariga xos qahramon yaratish tamoyillari
55. O'zbek dramaturgiyasining yangi taraqqiyot bosqichi
56. Adabiy jarayon va adabiy tanqid.
- 57.Umarali Normatovning "Qodiriy mo'jizasi" kitobi tahlili.
- 58.Tasawwuf nazariyasi va adabiyoti.
- 59.Tasawwufda hol, futuwat, irfon masalasining mohiyati.
- 60.Tasawwuf falsafasi.
- 61.Tasawwuf va badiiy ijod.
- 62.Jahon adabiyotida sinkretizim va mifologiya muammosi.
- 63.Uyg'onish adabiyoti va Shekspir ijodining o'ziga xoslig'i.
- 64.M. de Servantesning "Don Kixot" romani mazmuni va obrazlar sharhi,
- 65.Gyote "Faust" asarining asosiy g'oyasi va obrazlar sharhi
66. R.Hamzatovning "Mening, Dog'istonim" asarining kompozitsion tuzilishi va asarda adabiyot haqidagi mulohazalar.
- 67.J.London "Martin Eden" romani g'oyasi va inson matonatining ifodalanishi
68. F.Dostoyevskiy "Jinoyat va jazo" asarida obrazlar sharhi.
69. E.Xemenguye "Chol va dengiz" qissasida inson va tabiat munosabatining ifodalanishi.
70. Ch. Aymatov "Somon yo'lli" qissasida ona matonatining aks etishi.
- 2015
1. Abdurahmonov A. Turkiy adabiyotning qadimgi davri. – Toshkent, 2006.
2. Vohidov R., Eshonqulov H. O'zbek mumtoz adabiyot tarixi. – Toshkent: O'zbekiston yozuvchilar uyushmasi adabiyot jamg'armasi nashriyoti, 2006.
3. Jabborov N. Adabiyot va milliy ma'naviyat. T.: "Ma'naviyat", Toshkent: Universitet, 2005.
4. Karimov N., Mamaionov S., Nazarov U., Sharafiddinov O. XX asr o'zbek adabiyoti tarixi. Aoliy o'quv yurtlari uchun darslik. – Toshkent: O'qituvchi, 1999.
5. Sodiq S. XX-XXI asrlar o'zbek adabiyoti tarixi. Darslik. – Toshkent: Universitet, 2005.
6. Mumtoz adabiyoti namunalari. 1-jild. Nashrga tayyorlovchilar H.Boltaboyev, N.Raxmonov. O'ZMU nashriyoti. 2003.
7. Mumtoz adabiyoti namunalari. 2-jild. Nashrga tayyorlovchilar H.Boltaboyev, N.Raxmonov. O'ZMU nashriyoti. 2004.
8. R.Orzibekov. O'zbek mumtoz adabiyoti tarixi. T: «Fan». 2006.
9. Karimov N. XX asr adabiyoti manzaralari. "O'zbekiston" NMU 2008.
10. Mumtoz adabiyoti namunalari. 3-jild. Nashrga tayyorlovchilar H.Boltaboyev, N.Raxmonov. O'ZMU nashriyoti. 2006.
11. Quronov D. Adabiyotshunoslikka kirish. Toshkent, 2004.
12. Xudoyberdiyev E. Adabiyotshunoslikka kirish. Toshkent, "Iqtisod -Moliya" nashriyoti, 2007.

O'zbek adabiyoti ixtisosligidan yozma ish natijalarini
BAHOLASH MEZZONI

13. Sirojiddinov Sh. Alisher Navoy. Manbalarning qiyosiy-tipologik, tekstologik tahlili. T.Akademnashr, 2011.
14. Sirojiddinov Sh. va b. Navoiyshunoslik. Darslik. 1-kitob. T.: "Tamaddun", 2018.
15. Nomatov U va b. Hozirgi adabiy jarayon. O'quv qo'llanna. T.: TDPU nashriyoti, 2008.
16. Yusubova D. Aruz vazni qoidalari va mumtoz poetika asoslari.O'quv qo'llanna. T.: "Ta'lim-media" nashriyoti, 2019.
17. Komilov N. "Tasavvuf". T.: "O'zbekiston", 2009.
- 18.Mirzayev S. "XX asr o'zbek adabiyoti", T.: "Yangi asr avlod" 2005.
19. Normatova Sh. Jahon adabiyoti. Qo'llanna. T.: Cho'lpon nomidagi nashriyol-matbaa ijodiy uyi, 2008- y.
20. Qosimov B. va b. Milliy uyg'onish davri O'zbek adabiyoti. Darslik. T.: Ma'naviyat, 2004.

Jami 5 ta savol beriladi. Har bir savol maksimal 20 ball bilan baholanadi. (jami 100 ball).

Baholash mezoni	O'zlashtirish ko'rsatkichi
- har bir savolga to'g'ri va to'liq javob yozilsa;	20-17,2 ball
- tilshunoslik fani nazariy masalalari ochib berilsa;	
- javoblar mustaqil fikri asosida yorililsa;	
- muammolarga ijodiy yondashilsa;	
- javobda mantiqiy yaxlitlikka erishilsa;	
- lisoniy hodisa o'z yechimini topsa.	
-masalaga to'g'ri yondashsa;	17-14,2 ball
-savolga to'g'ri javob yozilsa;	
-javoblarni izoblashda ayrim noaniqliklarga yo'll qo'yilgan bo'lsa.	
- masala to'liq yechimga ega bo'lmasa;	14-11,2 ball
- savolga, asosan to'g'ri javob yozilsa, biroq ko'yilgan masalaning mohiyati, mazmuni, natijalari yuzaki yoritisqa,	
- fikr-mushohada bayonida tarqoqlik kuzatilsa.	
- savolga javoblar noto'g'ri yozilsa;	11-0 ball
-o'quv adabiyotidan so'zma-so'z ko'chinchilgan bo'lsa;	
- savol umuman, javob berilmagan bo'lsa;	
-misol yoki masala umuman yechimga ega bo'lmasa.	
Jami	100 ball